

FSD2471

Yksinhuoltajien haastattelut 2001 ja 2003

Aineisto-opas

TIETOARKISTO

Tämän aineisto-oppaan viittaustiedot:

Yksinhuoltajien haastattelut 2001 ja 2003 [aineisto-opas]. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [tuottaja ja jakaja], 2018.

Aineisto-opas on luotu aineiston versiosta 1.0 (17.11.2009).

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto
33014 Tampereen yliopisto

Asiakaspalvelu:
asiakaspalvelu.fsd@uta.fi
040 190 1442

Palveluportaali Aila:
<https://services.fsd.uta.fi/>

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto
<http://www.fsd.uta.fi/>

Lukijalle

Tämä aineisto-opas on osa Tietoarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa FSD2471. Oppaan alussa on tiedot aineiston sisällöstä, aineiston rakenteesta ja keruusta sekä luettelo julkaisuista, joissa aineistoa on käytetty. Opas sisältää myös aineiston keräämisessä käytetyt dokumentit, esimerkiksi mahdolliset haastattelukysymykset, kirjoitusohjeet, tutkimuskutsut, litterointiohjeet tai virikemateriaalit. Tekstiaineistoista mukana on usein lisäksi aineistonäyte, josta selviää esimerkiksi käytetty litterointitaso.

Liitteenä olevat aineistoon kuuluvat dokumentit on tarvittaessa anonymisoitu. Kaikki oppaan sisältämät aineiston keräämisessä käytetyt dokumentit toimitetaan asiakkaalle aineiston latauksen yhteydessä myös erillisinä tiedostoina

Aineistoon ja sen tekijöihin tulee viitata asianmukaisesti kaikissa julkaisuissa ja esityksissä, joissa aineistoa käytetään. Tietoarkiston antaman malliviittaustiedon voi merkitä lähdeluetteloon sellaisenaan tai sitä voi muokata julkaisun käytäntöjen mukaisesti. Malliviittaus:

Hakovirta, Mia (Turun yliopisto): Yksinhuoltajien haastattelut 2001 ja 2003 [sähköinen tietoaineisto]. Versio 1.0 (2009-11-17). Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD2471>

Tietoarkistoon on lähetettävä viitetiedot kaikista julkaisuista, joissa käyttäjä hyödyntää aineistoa. Aineiston alkuperäiset tekijät ja tietoarkisto eivät ole vastuussa aineiston jatkokäytössä tuotetuista tuloksista ja tulkinnoista.

Sisältö

1	Aineiston kuvailu	1
1.1	Aineiston otsikot ja datan versio	1
1.2	Sisällön kuvaus	1
1.3	Aineiston rakenne ja keruu	2
1.4	Aineiston käyttö	3
A	Haastattelukysymykset	5
B	Aineistonäyte	11

Luku 1

Aineiston kuvailu

1.1 Aineiston otsikot ja datan versio

Aineiston nimi: Yksinhuoltajien haastattelut 2001 ja 2003

Aineiston nimi englanniksi: Single Parent Interviews 2001 and 2003

Aineisto-opas on luotu aineiston versiosta 1.0 (17.11.2009).

1.2 Sisällön kuvaus

Tekijät

Hakovirta, Mia (Turun yliopisto. Sosiaalipolitiikan laitos)

Hakovirta, Mia

Forssén, Katja

Jaakola, Anne-Mari

Hyvätti, Niina

Aineiston tekijänoikeudet

Tietoarkiston ja aineiston luovuttajan tekemän sopimuksen mukaisesti.

Aineiston luovuttaja

Hakovirta, Mia (Turun yliopisto. Sosiaalipolitiikan laitos)

Aineisto luovutettu arkistoon

9.10.2009

Asiasanat

ansiotyö; arki; avioero; elatusapu; elintaso; eroaminen; hyvinvointi; isyys; lastenhoito; sosiaaliset suhteet; sosiaaliturva; syrjäytyminen; toimeentulo; työttömyys; vanhemmat; vanhemmuus; yksinhuoltajaperheet; yksinhuoltajat; äitiys

Tieteenala / Aihealue

OKM:n tieteenalaluokitus: yhteiskuntatieteet

CESSDAn luokitus: perhe-elämä, avioliitto ja sukupolvet; sosiaaliset olot ja indikaattorit; tasa-arvo, eriarvoisuus ja syrjäytyminen

Sarjakuvaus

Tämä aineisto kuuluu sarjaan:

Aineistot, jotka eivät kuulu sarjaan

Yksittäiset aineistot, jotka eivät kuulu mihinkään sarjaan.

Sisällön kuvaus

Aineisto koostuu yksinhuoltajahaastatteluista, jotka kerättiin 22 eri yksinhuoltajalta vuosina 2001 ja 2003. Haastattelut valottavat yksinhuoltajien kohtaamia ongelmia koskien tulotaso, elatusapua ja -tukea, koulutusta, asuinympäristöä, perhe- ja sukulaisuussuhteita, eroa ja sen jälkeistä elämää, lastenhoitoa, sekä yksinhuoltajiin kohdistuvia ennakkoluuloja. Haastatteluote kerättiin Etelä-Suomessa sijaitsevan kaupunkimaisen kunnan lähiöiden ja kylien asujaimistosta. Haastatteluissa käsitellään myös asuinpaikkavalintaa ja hyvinvointipalveluiden laatua.

Haastattelut tehtiin suurimmaksi osaksi haastateltavien kotona ja vastaukset ovat muodoltaan vapaita ja kerronnallisia. Kysymykset varioivat ja muuttuvat keskustelun rakenteen mukana, mutta perusasettelu keskittyy asuinoloihin, mahdolliseen avioeroon ja sen syihin, sekä haastatellun toimeentuloon yhden tai useamman lapsen yksinhuoltajana.

Taustatietoina ovat vastaajan ikä, siviilisäätty, koulutustaso, työmarkkina-asema, onko haastateltavalla alle kouluikäisiä lapsia, sekä alle 18-v. lasten lukumäärä.

Aineistosta on tehty html-versio, jonka hakemiston avulla haastatteluja/kirjoituksia/tms. on helppo selata.

1.3 Aineiston rakenne ja keruu

Maa: Suomi

Kohdealue: Suomi

Havainto/aineistoyksikkötyyppi: Henkilö

Perusjoukko/otos: Yksinhuoltajat

Aineistonkeruun ajankohta: 2001, 2003

Kerääjät: Hakovirta, Mia; Jaakola, Anne-Mari; Forssén, Katja

Aineistonkeruun tekniikka: Kasvokkainen haastattelu

Keruväline tai -ohje: Haastatteluteemat tai haastattelurunko

Tutkimuksen aikaulottuvuus: Poikkileikkausaineisto

Havainto/aineistoyksiköiden valinta: Ei-todennäköisyysotanta: harkinnanvarainen poiminta

Ei-todennäköisyysotanta: osallistuja-avusteinen poiminta

2001 haastateltavia etsittiin neuvoloiden kautta ja muutaman haastatteluun suostuneen avulla uudet haastateltavat etsittiin lumipallomenetelmällä. 2003 haastateltavat rekrytoitiin Turun yliopiston kasvatustieteiden ja sosiaalipolitiikan laitosten toteuttaman kyselyn vastaajista. Kyselyn lopussa vastaajilta oli tiedusteltu halukkuutta osallistua haastatteluun.

Aineiston määrä: 22 rtf-tiedostoa, yhteensä noin 300 sivua. Lisäksi rtf-tiedostoista tuotetut html-tiedostot.

1.4 Aineiston käyttö

Aineiston käytössä huomioitavaa

Yksi haastateltavista ei antanut lupaa haastattelun tallentamiseen. Arkistoidussa aineistossa ei ole mukana kyseisestä haastattelusta tehtyä yhteenvetoa.

Haastattelut on anonymisoitu tietoarkistossa.

Julkaisut

Hakovirta, Mia (2006). Yksinhuoltajaäitien työllisyys, toimeentulo ja työmarkkinavalinnat. Helsinki: Väestöliitto. Väestöliiton Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja; D45. Sosiaalipolitiikan väitöskirja. Turun yliopisto.

Hakovirta, Mia (2008). Yksinhuoltajaäitien palkkatyövalinnat. *Sosiologia* (45) 2, 91-103.

Laukkanen, Anne-Mari (2002). Lähiö lapsen kasvu ympäristönä: Näkökulmia lapsuuden hyvinvointiin ja sosiaalisuuteen. Turun yliopiston Sosiaalipolitiikan laitoksen julkaisu A:12/2002. Sosiaalityön pro gradu-tutkielma.

Palenius, Minna (2014). Isä yksin arkea hallitsemassa. Tapaustutkimus yksinhuoltajaisän kokemasta arjen hallinnasta ja tämän tekemästä kotityön määrästä. Savonlinna: Itä-Suomen yliopisto. Soveltavan kasvatustieteen ja opettajankoulutuksen osasto. Kotitaloustieteen pro gradu-tutkielma.

Parviainen, Tiina (2017). Arjen selviytyjiä. Yksinhuoltajaäitien kokemuksia köyhyydestä. Jyväskylä: Jyväskylän avoin yliopisto. Sosiaalityön kandidaatintutkielma.

Perhonen, Ulla (2012). Kohti henkilökohtaista. Suomalaisen palkkatyön merkityksen muutoksia suurten ikäluokkien ja jälkimodernien sukupolvien välillä. Helsinki: Helsingin yliopisto.

1. Aineiston kuvailu

Yhteiskuntapolitiikan pro gradu -tutkielma.

Sipi, Sanna (2015). Yksinhuoltajaäitien arki ja toimeentulo. Yksilön toiminta rationaalisen vallinnan teoriaan peilaten. Kokkola: Jyväskylän yliopisto. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Sosiaalityön kandidaatintutkielma.

Ajantasainen julkaisuluettelo aineiston kuvailun yhteydessä osoitteessa

<https://services.fsd.uta.fi/catalogue/FSD2471>

Aineiston sijainti

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto

Käyttöoikeudet

Aineisto on käytettävissä (B) tutkimukseen, opetukseen ja opiskeluun.

Liite A

Haastattelukysymykset

FSD2471 YKSINHUOLTAJIEN HAASTATTELUT 2001 JA 2003

FSD2471 SINGLE PARENT INTERVIEWS 2001 AND 2003

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/>

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

More information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Mer information: <http://www.fsd.uta.fi/>

LIITE 3. Yksinhuoltajahaastattelun teemarunko

LAPSIPERHEIDEN ARKI

HAASTATTELUTUTKIMUKSEN TEEMARUNKO

> [kylä kaupunkimaisessa kunnassa, Etelä-Suomi] asuinpaikkana

Kuinka kauan perhe on asunut [kylässä]? Onko jokin syy, miksi perhe asuu [kylässä]? Millainen paikka [kylä] on asua? Asumisviihtyvyys? Millainen paikka [kylä] on asua lasten kannalta? Millainen [kylä] on yksinhuoltajan näkökulmasta? [Kylän] ongelmat yleensä ja perheen kokemana? Millaisella asuinalueella asuisi mieluiten?

> Perhe

Millainen perhe on kyseessä? Perhehistoria?

Kuinka lapsen syntymä muutti perhe-elämää?

(Millaisia rooleja ko. perheestä löytyy?) (Mikä

merkitys lapsilla on ko. perheessä?) (Mikä on

perheen merkitys?)

> Koulutus

Millainen kouluhistoria henkilöllä on?

Jos opiskelee, miksi lähtenyt opiskelemaan?

Mitä tavoitteita opiskeluun liittyy?

Mitä esteitä/vaikeuksia opiskelussa on? Miksi?

> **Ero**

Milloin eronnut?

Miksi eronnut?

Kuinka paljon elämä on muuttunut eron jälkeen?

Mikä vaikutus erolla on ollut lasten kannalta? Mikä

vaikutus äidin kannalta?

> **Työ ja talous**

Työn luonne (kokopvä, osapvä, vuorotyö, pätkätyö)

Työtön?

Millaista työtä tekee?

Työhistoria?

Kuinka tyytyväinen on nykyiseen työhönsä?

Kuvaus työnlaadusta?

Nykyisen työn kesto?

Työn merkitys?

Mistä perheen talous muodostuu?

Millainen taloudellinen tilanne yleisesti on?

Miten taloudelliset ongelmat näkyvät perheessä?

> **Palvelut**

Mitä palveluja perhe käyttää? Kuinka

hyvin palveluja on saatavilla? Kuinka

paljon palveluihin on tarvetta?

> **Arki**

- Sosiaaliset suhteet

- Vapaa-aika

Millainen on tyypillinen päivä ko. perheessä? / Kuinka arkea kuvaillaan? / Mitä arki on?

Kuinka paljon aikaa jää perheen yhdessä olemiseen ja yhteisille asioille?

(Äidin asema perheessä?)

(Isän asema perheessä?)

Kuinka paljon työ määrää arkea? / entä lasten harrastukset?

Kuinka paljon perheen taloudellinen tilanne määrää arkea?

(Kuuluuko perheen arkeen tiettyjä sääntöjä, joita noudatetaan, esim. nukkumaanmenoajat?)

Kuinka raskasta arki on?

Millaista vapaa-aikaa perheellä on?

Sosiaalisten suhteiden määrä ja laatu? / Sosiaalinen tuki? / Yksinäisyys?

Kasvatustietoisuus

Onko perheessä tiettyjä kasvatuseriaatteita? Millaisia?

Kuinka helppoa/vaikeaa lastenkasvatus on? Millaisia ongelmia

lastenkasvatukseen liittyy? Kuinka paljon työ ja taloudellinen tilanne

vaikuttaa lasten kasvatukseen?

Onko ympäristöllä ja asuinalueella vaikutusta lapsen kasvatukseen?

Onko kaveripiirillä vaikutusta lapsen kasvuun?

Millä tavalla lasten harrastukset liittyvät kasvatukseen?

> **Pohdintaa työn ja koti-äitiyden välillä**

Tietoinen valinta?

Onko tullut kohdelluksi eri tavalla?

Liite B

Aineistonäyte

FSD2471 YKSINHUOLTAJIEN HAASTATTELUT 2001 JA 2003

FSD2471 SINGLE PARENT INTERVIEWS 2001 AND 2003

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/>

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

More information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

Mer information: <http://www.fsd.uta.fi/>

Haastattelun ajankohta: 2001
Haastattelija: (K) Katja Forssén ja (A) Anne-Mari Jaakola
Haastateltava: (T) H6, nainen
Haastateltavan ikä: 30
Haastateltavan siviilisääty: naimaton
Haastateltavan koulutus: keskiasteen opisto tai lukio
Haastateltavan työmarkkina-asema: työtön
Haastateltavalla alle kouluikäisiä lapsia: on
Haastateltavan alle 18-v. lasten lukumäärä: 1

A: Miten päädyit [kylään kaupunkimaisessa kunnassa, Etelä-Suomi]?

T: No, se oli semmonen, kun mä olin vielä hänen isän kans, niin meillä oli silloin jo semmonen, et me tänne [asuinkylään]. Täällä ei silloin ollut vielä kaupaa, ei mittään ja jotenki tää on sillai... Ku mä oon asunu tuolla [-], jotenki kiinnosti, ku tääl oli niinko... Me mentiin tuonne ihan päätyyn noihin rivitaloihin silloin, ku ei hänt ollu vielä, mut sit katottiin, ku ei oo kaupaa, ei oo mittään ja nyt on sit, ku tuli tuo kauppa tohon noin ni sit ku meil tuli tuo ero, ni mä sanosin, et nyt... Ja sielt sit äkkiä Ja tääl on noit asuntoi aika hyvin saatavil, ku jossain oli joutunu, ku mä yritin toisest paikka puol vuottaki, ku ei voi odottaa niin kauan jos niiko lapsen kans on niin. Enkä mä voinut siihen vanhaan paikaankaan sit taas jäädä

A: Missä asuitte?

T: Me asuttiin [kaupunginosa kaupunkimaisessa kunnassa, Etelä-Suomi]. Se oli niinko, ku hänen oli sit taas äiti asus siin ihan melkeesti korttelis niinko anoppi asus melkeesti siin, ni ei siit tullu niinko mittään. Se oli niinko pakko lähtee niinko ja poies, et tuli semmonen olo et ei, ei täst tuu mittään Pois vaan, saadaan rauhotettua se elämä Kyllä se [tyttäreille] oli kova pala tajus sen yht'äkkiä niinko

K: Puolitoistavuotias?

T: Kaks. Et hän otti sen niin kovalla et sen takia mulla oli se töihin meno niinko on vieläki, et on semmosta, et mä en voi niinko, ku mä sanosinkin, et mun täytyy ajatella sen... Ku hän pelkää sitä, nää ei usko, et hän pelkää sitä jos ei äitikään tuu. Jos äiti ottaa vaan, ku hän näki ku isä otti laukun ja lähti . Se tapahtus niin, et hän on ihan, niin et hän ei oo missään, isä ei oo missään tekemisissä hänen kans. Et se on semmost, just sen takia mä joutusin niin kauhia tässä meil oli just muutama kuukausi sit semmosta, et kaikki puhelimen näytöt ja kaikki muutto Ku se hänen yhteydenotto oli semmost et hän soitti aina kahden neljän aikaan aamuyöstä ihan umpihumalassa, et ei hän oo [tyttärestä] ollenkaan kiinnostunu, vaan hän kysy sitä mitä mää teen. Ni mä sit sanosin, et en mää jaksa sitä ja sit taas sosiaaliviranomasten kans se on niin, et se on isän yhteydenottoo. Et he ei kato sitä kauheena, et se on isän yhteydenottoo, oli hän sit umpikännis tai mihin aikaan vaan. Joo, se katotaan, ku hän sano, ku mä menin yhteishuoltajuuden niinko purataan, ni hän ei, siihen hän ei suostunu, ku mä näin hänet, ku hän sanos, et sitä hän ei

tuu antamaan mulle, ku mä olen se yksinhuoltaja Et hän ei nimetäs laita alle, ni hän olis vaan jatkanu sitä Ja nyt se sit loppus siihen, et nyt ku hän ei saa puhelime kiinni, ni sit ei hän ota mittään yhteyttä muutenkaan. Ja sen on mun mielest toisaalta parempiki

K: Eikö se vaikeuta teidän asioiden